

Angarngruppens Informationsblad

Nummer 2. 2007 - Årgång 37

[www.angarngruppen.se]

Maj 2007

FÅGELOBSEKATIONER I ANGARNSBYGDEN 1:a KVARTALET

Sammanställda av Roland Staav.

Den milda vintern och tidiga våren bjöd på tidig sångdebut och ovanligt tidig ankomst för de första individerna hos flera arter.

Flera fåglar som normalt kommer i april visade sig redan i mars.

JANUARI

1.1 två sångsvanar och två knölsvanar med ungfågel nitto rastande björktrastar (LF). En dubbeltrast var stationär i Skesta hage under januari och februari (JA m.fl.)

2.1 Ung snösiskehane i Skesta hage (SS).

3.1 Flitigt trummande större hackspett i sommarstugeområdet (SP).tjugofem pilfinkar och fyra grönsiskor i Skesta hage (Tomas Lundquist).

5.1 Femtionio sångsvanar (varav tjugosex stycken 2K-fåglar) på höstsådd åker vid Husa (GD).

6.1 En ormvråk vid sommarstugeområdet (SP).

8.1 Etthundratjugofem storskrakar fiskade på linje i den isfria Kyrkviken,

Vallentunasjön under morgonen, flera havstrutar (ad+juv) parasiterade sin vana trogen på skrakarna (KE).

12.1 En krickhane sällskapade med ett par gräsänder vid Husa och en flock med 45 steglitsor vid Målsta (GD)

16.1 Tre hämplingar vid parkeringen,naturrummet (Albert Nowotswski Larkeson).

17.1 En gröngöling hade vårkänslor och ropade redan vårlätet två gånger vid Lindholmen (GD).

28.1 Minst fem havsörnar, men troligare sju eller åtta varav ett adult par var stationära vid Löt-tippen(GD). Forts....

HELGKAFFÉÉT VID ÖRSTA/ ANGARN.

Öppet på helgdagar (lördag-söndag) kl. 11-16.

Ta en fika i stugvärmen.

Meddelande från Angarngruppen nr 26

Föreningens senaste nummer i meddelandeserien har äntligen kommit ut och har när detta läses förhoppningsvis nått alla medlemmar. Om av någon anledning du saknar ditt exemplar ta skyndsamt kontakt med Stefan Paulin som har hand om de få överexemplaren. Styrelsen tackar varmt de medlemmar som hjälpt till med att distribuera årsboken.
Ulf Linnell

FEBRUARI

2.2 Minst fyra korpar stationära kring sjöängen (KE).

4.2 Två gärdsmysar i Helgösjön (GD).11 gråsparvar vid Örsta (SP). 100 gräsiskor på åkern vid Seneby (SP).

6.2 trettio födosökande sidensvansar vid andra hygget (JA).

7.2 Fyra sjungande svartmesar noterades under dagen i kallt och soligt väder (KE).11.2 Tre havsörnar flög förbi sjöängen (SS).

16.2 Tre raphöns på åkerholme strax norr om Rickeby i Kårsta. En strömstare sjöng redan i Lillån nära f.d. Röby kvarn (KE).

17.2 En ensam stare provianterade ute i sjöängen tillsammans med björktrastar (VN).

18.2 femtiotvå björktrastar födosökte i sjöängen (LF).

20.2 En tornfalk ryttlade vid Kyrkviken, Vallentuna i skymningen (KE).

24.2 En ormvråk var tillfälligt uppe tillsammans med två fjällvråkar, sammanlagt fanns minst tre fjällvråkar i området (SS). Sex koltrastar födosökte i Skesta hage kl.9 (HK).

Sextio vinterhämlingar sökte föda på isen, framför allt på snöfria ytor, dvs säga där vatten trängt upp och frusit (SS).

25.2 Fodosökande bofink vid fågelmatningen i Skesta hage (JA). Forts....

Mars

1.3 En adult tornfalkhane vid Seneby kl. 8.30 (Bertil Björklund).

3.3 Två tofsvipor sträckte över mot sydväst (VN) och rastande sånglärka vid vägkanten i Brottby (GD).

4.3. Två rastande grågäss var de första för vårsäsongen (PBC) och denna dag sträckte den första sånglärkan över Lundbydicket (SS).

5.3 Kacklande duvhök i revir i Frösunda (KE). Tre rastande skogsduvor och första ringduvan (JA) och den första kungsfågeln sjöng vid Hederviken (KE).

7.3 I en flock på femton gulsparvar hördes redan vacker sång (TE).

8.3 Första kanadagåsen hade anlänt (JA).

9.3 Spelande sparvuggla bakom Lappdal och sjungande mindre korsnäbb i norra skogen, första sävsparven i Lundbydicket (JA).

10.3 En spetsbergsgås upptäcktes på isen utanför Byksberget. Den var kvar åtminstone till den 15 mars. En flock på fyra bläsgäss dök upp hux-flux efter uppflog p.g.a. havsörn (SS). Sju havsörnar sträckte mot nordost under dagen liksom den första tranan (VN). En ormvråk spelflög en längre stund strax sydväst Hacksta (KE). Två sträckande trädlärkor mot norr (SS).

11.3 tre fjällvråkar kring sjöängen och första enkelbeckasinen i Lundbydicket (SS,KGS).tjugonio skogsduvor i en flock flög norrut vid Vada (GD). Cirka tvuhundratjugo sånglärkor rastade på Åstaåkern (SS). Sjungande koltrasthane vid Åsta kl. 7.35 (SS). Stjærtmesar i par i Skesta hage (SP). Ett par steglits med sjungande hane på Grävlingholmen (SS).

12.3 Redan nu rastade de tre första bläsänderna och tre skrattnåsar i Lundbydicket (JA). En 2K-hane av duvhök jagar ute i sjöängen och skapar stora uppflog kl. 11.55. Sjungande dubbeltrastar hördes i Skesta hage, strax norr om Lappdal och i Åkerholme strax norr om Klosterbacken (KE).

13.3 Förbiflygande taltrast över Midsommarberget (JA).

14.3 Cirka sexhundrafemtio rastande sädgäss på höstsådd åker på västra sidan om Hederviken plus minst fem bläsgäss (GD). Första ängspioplärkan rastade i Lundbydicket (JA).

15.3 Fem mindre sångsvanar kom inflygande och landade mellan Byksberget och Lundbydicket där de var kvar under förmiddagen. Den första snatterandhanen hade också anlänt (JA).

17.3 En gärdsmyg och en rödhake sjöng sporadiskt vid första hygget norr om Lappdal kl. 5.45 (SP).

18.3 Elva till tolv snösparvar på Åstaåkern (SS).

19.3 Salskrakpar rastade i sjöängen och var kvar hela mars (JA).

20.3 Sjungande järnsparv vid första hygget (JA). 11 rödvingetrastar i flock (MK).

21.3 Två adulta silltrutar sträckte mot öster (JA).

24.3 Två rörhöner hade redan kommit (Tomas Lundquist). två varfåglar mellan Stora Ekhammaren och Kusta, en adult och en 2K-fågel,(hona)(SS)

25.3 Första bruna kärnhökhanen och sädesärlan visade sig vid Angarn (GD) och första spelande morkullhanen drog bakom Lappdal kl. 19.45 (SP).

27.3 En större strandpipare kom inflygande, snurrade några varv och landade därefter på Åstaåkern (JA).

29.3 En upprörd skata trakasserade en räv på Åstaåkern kl. 17.15 (KE).

30.3 En honfärgad blå kärnhök över Kustaåkern, tar höjd på eftermiddagen, snurrar över ringmärkningsvassen och drar söderut (JA).

31.3 Ett par smådoppingar hade redan kommit (SP). femton stor-skarvar sträckte kl. 7 mot nordost, varav åtta bar praktfull häckningsdräkt, tvåhundra-trettiofyra sothöner kunde räknas in från Midsommarberget, men det verkliga antalet var betydligt högre (SS).

Angarnmedlemmar

Planera inför hösten redan nu!

Sträckskådning för medlemmar vid Vaddö. **Lördag 6 oktober.**

Samling Brottby Trafikplats kl 06.00 för gemensam färd, sedvanlig resekostnad.

Exkursionsledare Svante Söderholm

Vid gynnsamma väderförhållanden kan Vaddökusten erbjuda ett fint sjöfågelsträck och/eller insträckande rovfåglar och tättingar. I början på oktober pågår sträcket av ånder, lommar och doppingar för fullt, och man vet inte vad som kan dyka upp, chansen finns att få se bl a labb och dvärgmås.

Anmälan från och med **070901** till Gunilla Lagesson 076-1224847 eller Helena Blixt 08- 521 418 70

Senaste anmälningsdatum 070930.

GÄSPUGGLA I ROSLAGEN

Äntligen var det dags för den sedan länge emotsedda exkursionen till Florarna. Ändå var humöret i botten eftersom jag hade huvudvärk och inte kände mig väl till mods. Varför skall man må tjuvvis just när man skall iväg och träffa sina skådar-kompisar? Nåja, det var bara att bita ihop och försöka göra det bästa utav situationen. Samlingsplats var Upplands Väsby och OKQ8. Ulf bad oss vara där i tid, 12:30 prick, och lydiga följde vi uppmaningen. Döm om vår förvåning när Ulf dyker upp, bland attackerande korvmåsar från intilliggande grillkiosk, 30 minuter försenad. Ridå! Efter en trovärdig förklaring om björnskrikor och andra rariteter på vägen till samlingsplatsen lät vi nåd gå före rätt. Sammanlagt var vi 12 stycken förväntansfulla fågelskådare som lyssnade på de anvisningar Ulf delade ut angående helgens övningar. Ivrigast av alla att komma iväg var nog Peter Bolt –Christmas, Angarngruppens unga lovande skådare. Den sedvanliga paniken uppstod när vi totalt oorganiserat gav oss iväg i bilarna för färd upp mot Uppsala och skådning vid Övre Föret. Rolle tryckte gasen i botten och några hängde med i det ursinniga tempot. Vi tog det lite lugnare och följde med snällt bakom vår stora ledare. Väl uppe i Uppsala stannade Ulf sin Volvo XC90, fågelutrustad, för att invänta de som blivit efter. Efter ca 20 minuter gav han upp, ingen hade dykt upp, och vi åkte till den förutbestämda mötesplatsen. Oooops! Alla var redan där och stod färdiga och väntade bara på oss.....

Det bästa härifrån var nog den tornfalk som Peter hittade. Den visade upp sig under en lång stund och alla i gruppen fick bra tillfälle att studera den närmare. Själv fick jag se årets första hämpling och min sambo Titti fick ett livskryss i en rörhöna uppe vid reningsverket.

Återigen skulle vi förflytta oss med bil till nästa lokal och det gick som man kunde förvänta sig. Vi kom sist iväg och lade oss bakom Rolle, som hade Hannu som kartläsare, och blev mycket snopna när vi kommer fram och upptäcker att vi är först på plats. Var är övriga Angarniter? Efter en lång väntan dyker de upp och berättar att de tagit en lite annorlunda väg. Hmmm! Tegelsmora är nu vår nästa lokal, där skall vi skåda och fika. Stor dramatik utspelar sig direkt, Peter blir jagad av en huggorm och övriga skriker för full hals om en raritet. Det är en svarttärna som upptäckts. Anders blir vild av upphetsning, han har nu kryssat samtliga tärnor. Snyggt jobbat! I övrigt kan man nämna att det var mängder av vadare här och många fick nya årskryss. När det är som bäst blåser Ulf i pipan och vi springer i rask takt till bilarna för färd mot nästa lokal, Dannemora. Mot alla odds anländer alla samtidigt och vi beger oss raskt till Klar-dammen. Väl där kan vi studera ett antal gråhakedoppingar och svalor i hundratal. På långt håll ser vi en havsörn som majestätiskt svävar omkring.

Jörgen kallar och vi får äntligen styra kosan upp mot Florarna. Första anhalten blir Finnsjön. Där har vi som går först i gruppen turen att få se en drillsnäppa. Ute på sjön ser vi bl.a. 3 storlomar som glider omkring. Vilken underbart vacker fågel! Nästa anhalt blir gården Risön och parkering av våra bilar. Därifrån får vi gå ett stycke till huset, Västergärdet, där vi skall tillbringa helgen. Packning för ca 14 dgr får alla att pusta och stå-ka.

Vi skall bara vara borta över natten men det märks inte på packningen. Nåja, bättre med för mycket än att riskera att glömma bort något. Jag och Titti samt Gunilla och Ulf hade beslutat att tälta, övriga sov inne i husen. Innan vi skulle bege oss ut på en kortare kvällsvandring höll Jörgen en genomgång av programmet för helgen. Under genomgången underhölls vi av en morkulla som spelade för oss. Därefter vidtog en kvällspromenad, ut i storskogen, och den av Jörgen utlovade slagugglan ropade friskt i kvällsmörkret. Magiskt, läskigt och väldigt fantastiskt! När vi kom tillbaka till huset sade vi god natt till varandra och kröp ner i våra sovsäckar. Eftersom nattetemperaturen var något sval hade vi svårt att somna. Efter ca 1 timma väcktes vi ur vår dvala av ett ihärdigt ropande. Ingen av oss visste vilken fågel det var men vi förmodade att det var en pärluggla. Fågeln ropade flera gånger och vi försökte memorera lätet. (När vi kom hem upptäckte vi att vi hade pärlugglan på en fågelskiva – mycket riktigt, det var pärlugglan vi hade hört) Klockan ringer, 03:03, vi rusar upp och kastar på oss kläderna i nattkylan. In i huset och fram med frukosten. Efter ett tag kommer Ulf in och undrar var vi har hållit hus? Han har varit vänlig nog att försöka väcka oss men till slut givit upp när han inte fått någon respons inifrån tältet, förlåt Ulf! Mätta men lite morgontrötta samlas vi 03:55 för snabb info från Jörgen innan avfärd. Sammanbitna och koncentrerade går vi tysta mot myrmarkerna. Redan på långt håll kan man höra orrnarnas välljud. Mycket starka känslor kan jag lova för den som aldrig varit med om ett orrspele. På väg fram mot spelplatsen får vi höra en röststjärt som har morgonkonsert. Dessutom är taltrastarna i full gång och sjunger så det står härliga till. Väl framme vid spelplatsen får vi under ca 1 timma se ett tjugotal orrar spela. Det här är ett minne för livet. Tack Jörgen! Forts sid 9.

Foto. Titti Rudert.

Program sommar - höst 2007

Första onsdagen i varje månad: Rundvandring vid Angarn (eller på annan lokal om det är något intressant på gång) för daglediga. Samling vid parkeringen Örsta kl. 07:30 (vi inväntar buss 625 som går från Danderyd/Mörby 07:10).

Lördag 26 maj. Angarnrunda för medlemmar. Örsta kl. 07:00. Ansvarig: Stefan Paulin.

Onsdag 6 juni Örsta kl. 07:30. Daglediga. Värddar: Kristina Skarin och Stina Yström

Fredag-lördag 8-9 juni. Nattsångarexkursion. Ansvarig: Stefan Paulin. Utgångspunkt är Örsta och tiden sannolikt kl. 21:30.

Tisdag 26 juni - tisdag 3 juli. Midsommarfågel i Abisko. (Se vidare på hemsidan).

Onsdag 4 juli. Örsta kl. 07:30. Månadsrundan. Daglediga.

Onsdag 1 augusti, Örsta kl. 07:30 Månadsrundan. Daglediga.

Onsdag 5 september, Örsta kl. 07:30 Månadsrundan. Daglediga, Vård: Bo Hedenstedt.

Lördag 22 september Örsta kl. 07:00 Höstexkursion. Ansvarig: Stefan Paulin

Onsdag 3 oktober, Örsta kl. 07.30. Månadsrundan. Daglediga. Vård: Stefan Paulin.

Lördag 6 oktober Sträckskådning Väddö. Samling Brottbys trafikplats 06.00. Ansvarig: Svante Söderholm.

Onsdag 7 november, Örsta kl. 07.30. Månadsrundan. Daglediga.

Onsdag 5 december, Örsta kl. 08.30(obs. klockslaget) månadsrundan. Daglediga.

Medlemsmatrikeln.

En liten vädjan till samtliga medlemmar i Angarngruppen. Ta fram den senaste utgåvan från 2007, kontrollera att det står rätt uppgifter i den.

Vid senaste utdelningen av årsrapporten upptäcktes några felaktigheter, det försvårar arbetet och skall vi dessutom skicka den per post, ja då kommer den inte fram.

Om/när du upptäckt något fel, maila eller skriv till Stefan Paulin, våran kassör du vet.

Förmodligen går det även att ringa ett samtal via telefonen. Styrelsen.

Inventering av ortolansparv och göktyta i Vallentuna kommun 2007

Kjell Eriksson

Ortolansparven har minskat dramatiskt i Vallentunatrakten under senare år. T.ex. vid Angarn, där arten var en karaktärsfågel på 1970-80 talet, har arten helt försvunnit som häckfågel sedan 2002.

Under 2004 genomförde medlemmar i Angarngruppen en ortolaninventering i lämpliga marker inom hela Vallentuna kommun. Denna inventering missgynnades dock något av olämpligt väder under den mest optimala inventeringsperioden.

Vi upprepar nu denna inventering under våren och försommaren 2007 vilket passar bra nu i år när även Upplands ornitologiska förening kommer att inventera ortolansparven inom föreningens rapportområde, som omfattar större delen av landskapet Uppland, vilket har varit ett av artens kärnområden.

För vår del passar vi på att inventera även göktytan, som ofta förekommer i samma marker som ortolansparven, och som tillhör de fågelarter i jordbrukslandskapet som minskat betydligt under senare år. Vill du medverka vid inventeringen av dessa arter i Vallentuna kommun i slutet av maj och under första delen av juni månad – hör då av dig till Kjell Eriksson.

Har du inte möjlighet att direkt delta vid själva inventeringen kan du ändå medverka genom att rapportera alla observationer av dessa båda arter på rapportsystemet Svalan eller till mig direkt via brev eller e-post.

Inventering av nattsångare i Vallentuna kommun 2007

Under åren 2005 och 2006 besökte medlemmar i Angarngruppen alla mera betydande våtmarker inom hela Vallentuna kommun under försommaren i avsikt att lyssna efter nattsångare, med speciell inriktning mot gräshoppssångare och näktergal. Vi försöker nu för tredje året i följd att upprepa denna inventering för att få kännedom om dessa arters förekomst i denna del av Uppland under några år i början av 2000-talet.

Det är fråga om att under en sen kväll eller natt besöka en eller flera tilldelade våtmarklokaler inom kommunen i syfte att lyssna efter ovan nämnda fåglar.

Förhållandena måste vara gynnsamma vid detta enda besök på lokalen. God hörbarhet kräver i det närmaste helt vindstilla och det bör helst inte vara alltför kallt vid inventeringstillfället.

Både under 2005 och 2006 hördes 21 sjungande gräshoppssångare inom Vallentuna kommun. Näktergalen varierade kraftigt mellan åren; 76 fåglar noterades 2005 mot 58 sjungande fåglar under 2006. Under de åren hördes även ett flertal mera ovanliga nattsångare samt kullar av katt- eller hornuggla.

Vill du medverka vid denna inventering, hör då av dig till Kjell Eriksson. Du kan även medverka genom att rapportera sjungande nattsångare och ugglekullar inom kommunen på vanligt vis med noggrann lokalangivelse. T.ex. näktergalen kan finnas revirhävdande i lummiga trädgårdar långt från inventerade våtmarker. Fortsättning....

.....Fortsättning från föregående sida.

Nattskärreinventering 2007

Under 2007 har Sveriges ornitologiska förening utsett nattskärria och gråspett till de fågelarter som ska inventeras i hela landet.

För vår del är det nog nattskärria som kommer ifråga inom Vallentuna kommun. Tärnanområdet är sedan gammalt nattskärremarker. Här kommer Hans-Georg Wallentinus, Sonia Eriksson och Per Unger, som alla har god lokalkännedom att inventera arten.

Möjligen är nattskärria förbisedd på andra håll inom kommunen. Kanske finns den t.ex. i lämplig mark mellan Löt och Ekskogen, i skogsområdet NO Kårsta upp mot Sparren och Jälnan eller i det stora skogsområdet NV Frösunda kyrka?

Har du vägarna förbi dessa områden, lyssna då gärna efter nattskärria. De ovan nämnda nattskärremarkerna i Tärnanområdet ligger delvis inom Österåkers kommun. För Österåkermarkerna saknas nattskärreinventerare. Är du intresserad av att medverka - hör då av dig till Kjell Eriksson som lämnar upplysningar om inventeringen.

Kjell Eriksson, Vindragarv.2 5 tr, 11750 Stockholm

kjell.eson@comhem.se

Fågelinventeringar under våren och sommaren 2007.

Kjell Eriksson.

Förutom de gängse inventeringarna vid Angarnsjöängen och i omgivande marker kommer följande inventeringar att utföras av medlemmar i Angarngruppen

Fågelatlasinventering.

Stockholms ornitologiska förening har beslutat att en ny atlasinventering ska genomföras inom Stockholms rapportområde med anledning av de snabba och förhållandevis omfattande förändringar som fågelfaunan genomgått i Sverige och i Stockholmstrakten sedan den första rikstäckande fågelatlasinventeringen genomfördes under åren 1974-1984. En atlasinventering har som syfte att undersöka den häckande fågelfaunan inom speciella kartutor, vilka har en yta av 25 kvadratkilometer, (5x5 km). De ekonomiska kartbladen (5x5km) över Sverige utgör underlaget för inventeringen. Dessa visar atlasrutornas lägen och gränser i landskapet. Denna fågelatlasinventering har som mål att visa fåglarnas nuvarande utbredning i Stockholmstrakten samt att kunna se förändringar sedan 1970-80-talet. Det betyder att man inte skall bedöma hur många par av fåglarna som häckar inom en inventerad ruta utan endast om arten häckar där. För att ta reda på vilka fågelarter som häckar inom en atlasruta är boletning inte någon framkomlig väg. I stället används indicier för häckning, som i de flesta fall på ett mycket tillfredsställande sätt visar om en fågelart häckar i ett område forts. sid 6 .

Vitögdd dykand i Roslagen

På drag i subkultur

Påskdagen ringde Hans-Georg till mej vid niotiden på kvällen; "Jag drar imorgon". ??? Min tystnad fick honom att förstå att fler ledtrådar behövdes; Jag och Ulf ska åka till Harg och leta efter vitögdd dykand imorgon. Vill du med? Tja varför inte, mitt första "drag", kan vara intressant att se hur sånt fungerar. Vi åkte hemifrån kl 6, norrut mot Östhammar. Hur folk hittar dessa platser är för mej en gåta, för att vara fågelskådare måste man också vara en hejare på att läsa kartor har jag märkt. Herrarna diskuterar resväg, jag har inget att bidra med i samtalet, och litar dessutom helt på dem. Rikslarm hade gått ut någon dag tidigare, en vitögdd dykand finns att beskåda i Harg. Efter ca 1 timma kommer vi fram till en gudsförgäten plats mitt i ingenting, men med en tillfällig parkering, med hemgjord P-skyld och allt! Den finns strax bredvid sjön där anden ska finnas. Hur går det till? Vem gör sej besvär att ta reda på vem som är markägare och ber om lov att anlägga en parkering? Har de med sig material till en P-skyld i bakluckan för jämnaren, för att vara beredda? Fantastiskt. Ett tiotal skådare fanns redan på plats när vi dök upp, strax fick vi även sällskap av fler Angarniter. Välvilliga medskådare hade snart fört oss på rätt spår. Där simmade ett par vitögdda dykander i skogssjön. För övrigt syntes också bla tofsvipa, kricka och knipor och en del andra andfåglar. På avstånd hördes även orrar spela, sas det mej. Efter uträttat värv fortsatte vi vår tur till Grisslehamn och Skatudden. Snön hängde i luften, och det blåste kallt. Massor av ejder och alfågel syntes i havet. Några förbiflygande småskrakehannar, som jag hittills haft mycket svårt att skilja från stordito, visade en tydlig vit ring runt halsen. Hans-Georg och Ulf såg en sträckande storlom och några sjöorrar som flög förbi. Blåsten var tämligen besvärande, så strax for vi vidare till Nothamn. Där hade vi turen på vår sida igen, ett glatt gäng med tobisgrisslor (fler än 50!) guppade i vågorna. Nytt Sverigekryss igen för mej. Nästa stopp blev Rönnskärs udde. Här kom solen fram och då vi stod i lä blev det riktigt mysigt att vara ute. Hans-Georg letade reda på diverse nyheter igen. Två svarthakedoppingar visade upp sig i solen. Ett par bläsänder rastade och ett par småskrakar sträckte söderut. En blå kärnhök dök upp bakom oss och flög helt snällt förbi på ganska nära håll. Även här fanns ejder och alfågel att beskåda. Vi avslutade resan med ett kort besök vid Sennebyhake, där vi stötte på ytterligare Angarniter: familjen Norrby var på plats och dagens erfarenheter utbyttes. Här på haken kunde vi beskåda årets första strandskator, fem stycken, dom spelade. Upplevelsen var inte slut bara för att hemfärden anträdde. Vi fick syn på havsörn som svävade över skogen och strax efteråt körde vi förbi två sittande på ett gärde nära Söderby-Karl, endast ett 20-tal meter från vägen. Raskt fick Ulf vända bilen för att vi skulle kunna undersöka saken närmare. De flög förstås när vi stannade men vi fick en närgången titt på dem.

6K hörde jag Hans-Georg bestämma deras ålder till. Det visade sig att ett dött rådjur låg strax bredvid körbanan och dragit till sig deras uppmärksamhet.

Tack herrarna för en ny upplevelse.

Helena Blixt

Forts....

Häckningsindicierna är indelade i en skala från 1-20, där siffran 1 står för om man endast har sett en viss fågelart i rutan under häckningstid. Siffran 3 betyder t.ex. att arten har observerats revirhävande i lämplig biotop under häckningstid. Har fågeln förekommit revirhävande på samma plats en längre tid, (permanent revir), ger detta arten en femma i det protokoll som används vid inventeringen.

Ett vanligt och mycket användbart indicium för häckning fram i juni månad är om fågeln setts med föda i näbben - alltså matande ungar. Här noteras siffran 16 i protokollet. Ett funnet bo med ägg eller ungar ger siffran 20. Det är dock inte eftersträfvansvärt att söka bon vid inventeringen på grund av störningsrisk och annat, som kan göra att häckningen misslyckas.

Den fågelatlasinventering i Stockholmstrakten som påbörjas nu i år har planerats att pågå under en 5-årsperiod. Om alltför få atlasrutor kan anses vara färdiginventerade vid periodens slut kan inventeringstiden förlängas efter behov.

Resultat av inventeringen kommer fortlöpande att rapporteras i Fåglar i Stockholmstrakten och det är meningen att slutresultatet skall presenteras i en tryckt skrift.

För Angarn och Vallentunatrakten har jag tagit på mig uppgiften att vara sammanhållande för atlasinventeringsrutorna inom Vallentuna kommun och i viss mån för angränsande rutor i grannkommunerna samt att bistå med råd vid inventerandet.

Fågelatlasinventeringen är en intressant och rolig form av fågelinventering där man lär sig nya saker om fåglar regelbundet. Inventeringsarbetet sker i egen takt - man kan ta flera år på sig med en atlasruta innan den känns färdiginventerad.

Om du känner igen de fågelarter som normalt förekommer i Östra Svealand så är det inte några problem att ta för sig en atlasruta för inventering.

Hör av dig till **Kjell Eriksson** om du vill boka en fågelatlasruta i ovannämnda marker. En mer detaljerad beskrivning över hur själva inventerandet går till finns att läsa i *Fåglar i Stockholmstrakten nr 1 2007*.

En av storlommarna i Drängsjön. Foto. H-G Wallentinus,

Storlommarna i Drängsjön

Hans-Georg Wallentinus

Storlomsparet i Drängsjön vid Domarudden (Åkersberga) är tillbaka som vanligt. De har häckat i sjön ett antal år, men rapporteras ganska sällan till Svalan. Lommarna är vana vid människor och de har flera år boat på en liten ö alldeles vid Domaruddens bastu.

Det här är kanske de storlommarna i Stockholmstrakten som är lättast att komma nära utan att de blir störda. Bilden av en av lommarna är tagen från bastuns altan. För dem, som kan se bilden i färg kanske framgår att haklappen är mörkt vinröd, något som jag inte sett tidigare och som inte finns med i de vanligaste fågelböckerna.

Ett starkt 50 årsminne tecknat av Rolf Eklundh.

Vid senaste årsmötet nämnde Roland Staav i sitt intressanta anförande, att det var 49 år sedan han började föra anteckningar om fågellivet i skärgården. Mina egna blygsamma noteringar började för 51 år sedan, då jag, i tämligen mogen ålder, drabbades av en stark passion för fåglar. Och den 26 maj 1957, alltså för exakt 50 år sedan, kom jag för första gången till Angarnsjöängen. Det gick till så här: Jag hade gått med i SOF och börjat delta i de exkursioner som föreningens stockholmssektion arrangerade. Vi var inte bilburna som nu, utan åkte oftast med abonnerad buss. Men den här gången, när det gällde Angarn, skulle vi åka tåg till Vallentuna och därifrån tåga vidare landsvägen till Angarn. Avfärd alltså från Östra Station kl 0040. Ledare var Kjell Engström, sedermera chef för Naturhistoriska Riksmuseet. Framme vid Vallentuna Station kl 0115 startade vi direkt vandringen mot Angarn över de då så gott som helt oexploaterade ängarna omedelbart öster om stationen. Här sjöng sävsångaren, och under den fortsatta vandringen kunde vi efterhand uppleva nattens och gryningens många fågelröster. Bl a hördes orrspel från skogen på flera ställen. Om själva sjöängen noterade jag att "den var så gott som helt uttorkad, bara ett par gölar i mitten". Utöver de förväntade arterna såg vi bl a några flockar med grönbenor och 6 brushanar (sen vadarflyttning det året), spelande storspov (säkerligen häckande), stenfalk och göktyta. Totalt räknade jag till 55 arter, en ganska blygsam siffra, men så saknade vi också dagens optiska utrustning; tubkikare existerade knappast alls. En av de arter som inte fanns med på listan var ortolansparven. Men den började återetablera sig först för om mitten på 60-talet efter den biociddöd den drabbats av på 50-talet. Anteckningarna slutar med följande mening: "Efter en tupplur i solskenet vid Klosterbacken var vi redo för återtåget. Hemkomst kl 1130." Vi vandrade alltså tillbaka samma väg till Vallentuna Station, en, kan jag tycka så här i efterhand, ganska hygglig prestation av en skara glada amatörer. Bara transportsträckan fram och åter blev ju cirka 13 km, en liten trött notering: "grönsångare hördes på hemvägen."

Inte vilken prutgås som helst Rasen *hrota* anträffad vid Angarnsjöängen

Av Svante Söderholm

Händelseförlopp.

Som så många gånger tidigare hade jag denna dag, 6 maj 2007, börjat dagens skådande på Midsommarberget. När jag stått där en timme (08:00) får jag syn på en prutgås som vid Lundbydicket (knapp 700 m bort) står med ryggen mot mig. Samtidigt som jag meddelar de andra skådarna på platsen reagerar jag på att sidorna ser vita ut och säger något om ljusbukig. Strax därefter vrider gåsen något på sig. – ”Ser bra ut”, tänker jag, vilket gör att jag larmar prutgås på BMS med kommentaren ”Ev. ljusbukig”. Eftersom jag aldrig tidigare sett den prutgåsrasen ville jag se gåsen från sidan innan jag kunde vara helt säker på vilken ras det var fråga om. När jag håller på och knappar på mobiltelefonen för att skicka iväg ett BMS-larm lyfter den och flyger ett större varv kring sjöängen innan den landar nedanför Midsommarberget. Avståndet är då omkring 100 meter och gåsen står i strandkanten nära grågäss med kullar. Jag ber de andra på Midsommarberget kolla noga och förklarar varför jag bestämt den till en ljusbukig prutgås *Branta bernicla hrota* och hör mig för om de delar min uppfattning. De andra visade sig inte vara särskilt erfarna ifråga om prutgås och nickade mest instämmande när det lyssnade på mig och tittade i fågelböcker.

Sedan började BMS-cirkusen, ca. 08:15. Det visade sig att det finns ett fel i programmet. När man söker ljusbukig prutgås dyker en felaktig kod upp, vilket innebär att larvet inte skickas utan man får ett felmeddelande. Jag håller på och strular ett tag och omkring 08:20 kan jag konstatera att prutgåsen inte är kvar. Grågässen har simmat ut i sjöängen och ingen har sett vart den ljusbukiga tagit vägen! – RIDÅ! Jag skickar därför snabbt iväg ett nytt BMS om ”vanlig” prutgås och skriver en kommentar om att fågeln är borttappad men att det rörde sig om en *hrota*. Sedan fortsätter cirkusen, jag ringer en BMS-ansvarig för att manuellt kunna knappa in koden och får en kod som visar sig vara felaktig. En förnyad kontakt med den BMS-ansvarig resulterar i ett larm av den sökaransvarige, i mitt namn, som resulterade i en utlarmad rostand! Senare jag fick reda på den riktiga koden för *hrota* (5025) som jag nu lär kunna ge i sömnen. Något efter kl. 9 får jag besked om att prutgåsen finns på åkern söder om Byksberget. Kl. 09:35 har jag ställt mig på Byksberget och ser den då tillsammans med kanadagäss på åkern. Gräset är så högt att man inte med säkerhet kan se att det är en *hrota*, men det man ser är i överensstämmelse med en sådan (se bilder av Arne Bernklint i Svalan). Korta ögonblick när gåsen står gynnsamt till i förhållande till tuvor och liknande går det att se att det vita på flankerna inte är begränsat till de övre delarna utan går långt ner på sidan. Hur långt är dock svårt att avgöra. Vid något enstaka tillfälle går det dock att uppfatta att den är ljus på hela flanken. kl.10.20 lättar prutgåsen och flyger runt i området varvid den kommer att passera mycket nära obsplatsen (mindre än 50 m) i perfekt medljus två gånger innan den faller på vattnet (50-100 meter bort). Någon eller några minuter senare lyfter den och flyger

unt i området, tar höjd, ser ut att sträcka iväg, kommer tillbaka, snurrar innan den flyger mot NO och försvinner ur sikte på låg höjd bakom skogen vid fågeltornet. Omkring 10 minuter senare 10:45 kommer den tillbaka och passerar ånyo mycket nära obsplatsen. Återigen var det läge att släppa tuben och titta med hjälp av handkikaren. Som närmast var prutgåsen mindre än 40 meter bort när den flög förbi. Flyguppvisningen slutade med att den ställde sig i strandkanten, SV om Byksberget, drygt 50 m bort, där den lät sig beskådas ett antal minuter innan de skrämdes iväg av personer som försökte fotografera den. Efter en kort flygtur landar den på åkern söder om Byksberget. Den ljusbukiga prutgåsen är kvar där omkring 11:20 när jag lämnar Byksberget. Så här i efterhand är jag inte helt säker på när den fällde på vattnet och när den gick ner i strandkanten. Ordningen kan ha varit tvärtemot vad jag skrivit ovan, men det spelar mindre roll eftersom det väsentliga är att den sågs väl på kort avstånd på marken, på vattnet och i luften vid upprepade tillfällen under många minuter. Observationen av *hrota* vid Angarnsjöängen visar att det är viktigt att titta nog på varje fågel – allt är inte vad man kan förledas att tro vid första anblicken – det finns guldkorn gömda.

Beskrivning

Den rastande gåsen gav ett mörkt helhetsintryck, trots de ljusa sidorna och det vita akterpartiet. Storleken var knapp 2/3 av en kanadagås, vid direkt jämförelse. Den hade svart hals med en liten vit månskära, det svarta gick ner en bit på bröstet och hade en tydlig gräns mot ryggen, sidorna och nedre delen av bröstet. Nedanför det svarta bröstet fanns ett brett gråbrunt band av varierande bredd som hade en oskarp gräns mot de ljusa flankerna och den ljusa buken. På flankerna fanns ett fåtal diffusa mörkt bruna-brungrå tvärgående band som sträckte sig ner mot buken. Flankerna avgränsades mot det vita akterpartiet av två-tre tydliga tvärband som var i det närmaste svarta, tydligt mörkare än banden på flanken. De ”aktersta” banden var distinktare och smalare än banden på flanken. Även om flankerna var ljusa, (de gav ett i det närmaste vitt intryck på håll), var de inte så lysande kritvita som akterpartiet utan något grådaskiga. Särskilt när fågeln flög syntes en tydlig skillnad mellan det kritvita akterpartiet och de svagt gråtonade vita flankerna och buken. Ryggen och vingarna var mörkt gråbruna-gråsvarta. Pennorna var tydligt mörkare och i stort sett svarta. I flykten var således vingens ovansida tvåfärgad: svarta pennor som kontrasterade mot mörkt gråbruna-gråsvarta täckare. Akterpartiet var lysande kritvitt med ett smalt svart stjärtband. Benen var mörka. Bilder på den ljusbukiga prutgåsen tagna av Jens Johansen finns på Upplands Ornitologiska Förenings hemsida www.uof.nu under Galleriet.

Rasbestämning

I korthet kan de andra raserna, *bernicla* och *nigricans* uteslutas på grund av flankernas och bukens färgteckning.

Hos *nigricans* är buken *svart* och det vita är begränsat till övre delen av flanken. De ljusa eller delvis ljusa partiet går inte ner mot buken. Vidare är ovansidan hos *nigricans* i det närmaste svart inte mörkt

gråbrunt och vingens ovansidan ger ett enfärgat intryck — det är ingen stor skillnad mellan pennor och täckare. Flankerna och buken är hos *bernicla* övervägande mörkt gråa. Hos individer med delvis ljusa flanker återfinns det ljusa uppe på flanken, de ljusa partiet når aldrig ned till buken som är mörk.

Fyndbild *Branta bernicla hrota* häckar på Svalbard och Grönland. Rasen passerar Island och Norge på väg till Danmark och Brittiska öarna där den övervintrar.

Forts sid 8.....

- Forts..

Till och med 2005 har knappt 1200 ex. observerats i Sverige (Bentz & Wirdheim 2006). Då många av observationerna utgörs av flockar, eller flera exemplar insprängda i *bernicla*-flockar, är antalet fynd avsevärt lägre. Om man skalar med hjälp av uppgifter fram till och med 1999, 282 fynd av 934 ex. (Breife et al. 2003), så är antalet fynd till och med 2005 omkring 400. Med tanke på artens utbredning är det inte heller förvånande att majoriteten av observationerna har gjorts längst västkusten. Av de 934 ex. som observerats till och med 1999 hade 709 observerats i Skåne, Halland och Bohuslän. Att antalet observationer är högt på Öland, 100 ex., är inte förvånande med tanke på det stora antal gäss som passerar Öland under vår- och höststräcket. Med tanke på hur ovanliga observationer av prutgås (oavsett ras) är i inlandet är det inte förvånande att man i Svalan endast hittar åtta godkända inlandsfynd av *hrota* under perioden 2000-2006. Utöver dessa finns det ytterligare två gamla inlandsfynd i Svalan, från 1994 och 1995. Dessa åtta fynd är fördelade på följande landskap: Skåne (2), Västergötland (4), Östergötland (1) och Medelpad (1). De två äldre fynden är från Dalarna. Även bland inlandsfynden återspeglas således rasens västliga utbredning. För den som är road av statistik rekommenderar jag en jämförelse av fynden av *hrota* med annan västlig ras "isländsk rödspov". Kartbilderna man får fram i Svalan av fynden i Sverige av dessa två västliga raser är snarlika. Observationen av den ljusbukiga prutgåsen vid Angarnssjöängen är det femte fyndet i Uppland och det första inlandsfyndet i landskapet. De fyra tidigare fynden avser sträckande fåglar i sydöstra delen av skärgården: 1 ex. 2/6 1997 Horssten, 2 ex. (1 ad. & 1 1K) 10/10 1999 Hötterskär-Stora Sudskär, 1 ad.+ 1 ad. 2/10 2005 Horssten.

Tidigare har prutgås observerats vid sex tillfällen vid Angarnssjöängen så med tanke på hur ovanlig arten är vid lokalen att det remarkabelt att det sjunde fyndet utgjordes av en fågel tillhörande rasen *hrota*.

Referenser:

Bentz, P.-G. & Wirdheim, A. (red.) 2006. Fågelåret 2005. *Vår Fågelvärd*, supplement nr 45.

Breife, B., Hirschfeld, E., Kjellén, N. & Ullman, M. 2003. *Sällsynta fåglar i Sverige*. Sveriges Ornitologiska Förening, RMG Laholm.

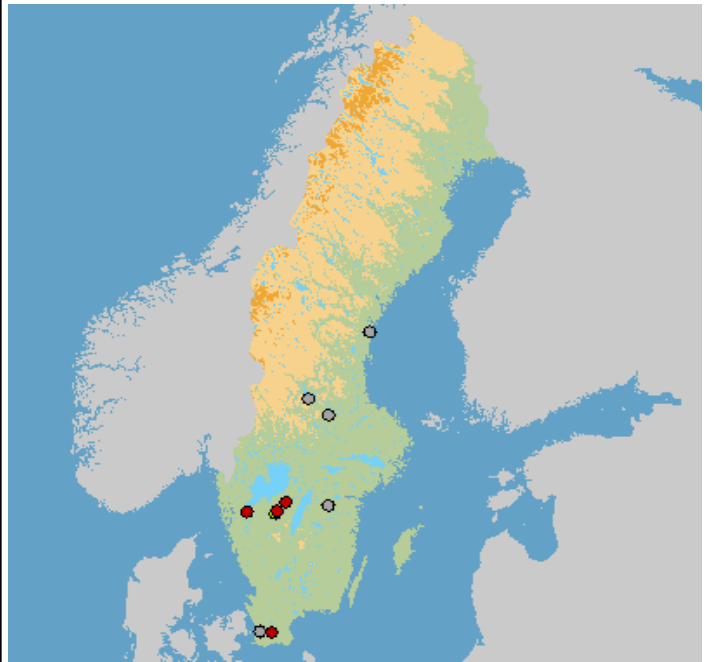
Bildtext:

Karta från Svalan som visar var de tio godkända inlandsfynden, som återfinns i Svalan, av ljusbukig prutgås gjorts.

Mörkgrå cirklar: rapporterad som ad. i Svalan.

Ljusgrå cirklar: rapporterad utan åldersangivelse i Svalan

Eftersom fyndet vid Angarn inte är behandlat av Rrk finns det inte med på kartan.

Röda cirklar= rapporterade som ad i Svalan. I svart/vitt är det de prickar som verkar fyllda.(4 stycken)

Vattenrallen 2007.

Styrelsen föreslog årsmötet att vandringspriset Vattenrallen för året skulle tilldelas Ulf Linnell. Mötet beslöt i enlighet med styrelsens förslag och ordföranden överlämnade vandringspriset. Styrelsens motivering är att han under hela sin tid som sekreterare har gått in för uppgiften med stor energi och säker känsla för språket. Det har gällt såväl allt arbete kring styrelsens utformning av skrivelser till myndigheter och rapporter från Angarngruppen, samt som redaktör för gruppens meddelanden och som initiativtagare till de månatliga onsdagsrundorna. Styrelsen, och därmed också Angarngruppen, har i hög grad gynnats av hans insatser, och det är därför helt naturligt att gruppen tackar genom att tilldela honom föreningens vandringspris, när han nu flyttar från trakten och inte längre kan delta i styrelsearbetet. (paragrafen skriven av Hans-Georg Wallentinus). (Bilden tagen från hemsidan.)

Forts från sid 3

Efter orrspelet startar Angarngruppens stora badtävling, eller "kast med liten stövel". Titti öppnar starkt med att fastna i myren och blir plaskvåt om ena foten och båda händerna. Hon ser ledsn ut för tydligen är vattnet iskallt. Nästa badare är Gunilla som satsar lite hårdare och fastnar med båda stövlarna i myren. Brrrrrrr, eller surt sa räven! Näste man till rakning är Ulf som fastnar rejält och dessutom faller sidledes ner i myren. Stilpoäng! Vilken badpojke! När vi lite senare kommer ut från myren och tar en välbehövlig fikapaus visar det sig att även Helena är blöt om fötterna. Läckage i stövlarna, suckar hon tungt. Peter går dock omkring och myser eftersom han lagt beslag på pappa Rolles nyinköpta stövlar. Jörgen har sprungit som en vig gasell torrskodd genom alla svåra passager. Vilket gäng, världsklass! Morgonen förvandlas till dag och vi når så småningom tillbaka till huset vid Västergärdet. Tröttast är nog Hannu som fått kramp i låret och fått kämpa rejält sista biten hem. Som på beställning dyker en svartvit flugsnappare upp vid artgenomgången och många får här helgens sista årskryss. En fantastisk excursion är till ända. Alla är trötta men mycket lyckliga. Fantastiska fåglar, härligt väder och mästerlig planering av våra ledare. Tack från oss alla till våra två ornitologiska giganter:

Jörgen Sjöström, excursionsledare/och Florarnaexpert.
Ulf linnell, Angarngruppen.

Vid fjäderpennan, Gunnar Ahlgren.

Andra svarthuvade måsen vid Angarn

På eftermiddagen 16 maj upptäckte Jan Andersson en 2K svarthuvad mås vid Angarn. På Svalan beskrev han observationen på detta lakoniska och exakta vis och med sedvanliga (och här uttydda) anderssonska förkortningar:
"Står vid lbd (=Lundbydiket), hör ett läte mycket karaktéristiskt, tittar upp, ser en mås som bråkar med en lärkfalk, drar mot kå (=Kustaåkern[?]), en timme senare obsar jag måsen igen och kan konstatera att det är en svarthuvad mås, den är kvar 17:00 och drar bort mot lbd." Dagen efter eftersöks måsen med stor intensitet men utan resultat – troligen har aldrig sjöängens skratmåsar huvuden granskats så noga vid Angarn som den dagen. Om Jannes observationen godkänns av Rrk kan vi bara gratulera honom till en ny Angarnart – han har som bekant en hel del tidigare (se Angarnlistan i föregående nummer av Informationsbladet). Observation är den andra kända av svarthuvad mås vid Angarnsjöängen. Den föregående var en adult fågel som sågs under en timme utanför fågeltornet 7 maj 1998. Det var då det andra fyndet i Stockholms rapportområde – det första var från året innan. Observatörer 1998 var Joakim Kling, Timo Samanen och Måns Grundsten (Fist, nr 3, 1999).

UL

Distribution av Angarngruppens information – återigen en förfrågan!

Jag har ställt dessa frågor vid flera tillfällen tidigare och jag kan förstå om det uppfattas som tjat. Mina motiv för att ta upp dem ännu en gång (och säkerligen även i framtiden) är huvudsakligen att fånga upp nya medlemmar men kanske även någon ytterligare bland gamla medlemmar. Föreningen sparar in både på tryckeri- och portokostnader genom elektroniskt utskick. Kan du tänka dig att få infobladet distribuerad per e-post? Kan du tänka dig att avstå från infobladet eftersom någon annan i hushållet får detta?

Den som vill svara 'Ja' på någon av dessa frågor kan kontakta undertecknad. Ange då också e-post-adress för ev. distribution av infobladet. Obs. att detta är högst frivilligt!

/Stefan Paulin
08-510 11927
0702-27 45 13
stefan.paulin@swipnet.se

Nästa nummer kommer i september

Som vanligt bygger informationsbladet på samlade insatser från oss alla. Skicka därför gärna ditt bidrag till mig senast 31 augusti för beräknad utgivning under September månad. (bo.hedenstedt@telia.com) eller till :

Bo Hedenstedt Prästgårdsvägen 4, 18433 Åkersberga .

Angarngruppens styrelse.

Ordförande: Lars Frankenberg, tel. 08-754 64 28,
(lars.frankenberg@home.se).

Vice ordförande & webbmästare: Hans-Georg Wallentinus, tel. 08-510 104 31.

Sekreterare: Svante Söderholm, tel. 08-7830029,
(svante.söderholm@spray.se).

Kassör: Stefan Paulin, tel. 08-510 119 27,
(stefan.paulin@swipnet.se).

Övriga ledamöter: Helena Blixt tel. 08-52141870,
Jesper Norrby, tel. 070-36 36 004.

Inventeringssektionen: Kjell Eriksson, tel. 08-84 70 69.
Roland Staav, tel. 08-84 61 69.

Naturvårdssektionen: Jan Sollenberg, 08-754 30 89.
Gunilla Lagesson, tel. 076-1224847.

Informationssektionen: Viggo Norrby, 08-510 111 69,
Bo Hedenstedt 08-54061484 (bo.hedenstedt@telia.com)

Föreningens hemsida: <http://www.angarngruppen.se>